

Είναι πραγματικά δυνατή η ανεξαρτησία;

Αγαπητέ Romain, μου αρέσει πολύ η ερώτησή σας και όλα όσα συνεπάγεται. Από την παιδική μας ηλικία, μας επιβάλλεται να γίνουμε "ανεξάρτητοι", να χειραφετηθούμε από τους γονείς μας, να κερδίσουμε τα προς το ζην... και καλούμαστε να φοβόμαστε ένα τέλος ζωής που θα μας οδηγούσε στην "εξάρτηση". Αυτό σημαίνει ότι ξεχνάμε ότι η ανθρώπινη ζωή είναι μια ζωή εξάρτησης, με την πλήρη και ευγενή έννοια: ξεκινάμε εξαρτώμενοι από τους άλλους για να επιβιώσουμε, στη συνέχεια εξαρτώμεθα από αυτούς για να μπορέσουμε να αναπτυχθούμε... και αν, αργότερα, είμαστε αρκετά τυχεροί να ερωτευτούμε, τότε θα ανακαλύψουμε μια άλλη μορφή εξάρτησης - περιμένοντας το τηλεφώνημα ή το μήνυμα του αγαπημένου προσώπου, εξαρτώμενοι από τα σημάδια αγάπης του για να είμαστε πραγματικά καλά. "Το να είσαι σημαίνει να εξαρτάσαι", γράφει ο Alain. Γιατί δεν είμαστε ανεξάρτητοι: δεν είμαστε αυτόρκεις μονάδες, αφού είμαστε κοινωνικά ζώα, όντα της σχέσης- δεν είμαστε, αν δεν αρέσει στον Michel Houellebecq, "στοιχειώδη σωματίδια". Οι Στωικοί πρότειναν ασφαλώς μια σοφία ανεξαρτησίας, αλλά μιας πολύ σχετικής ανεξαρτησίας: να αποδεχόμαστε ό,τι δεν εξαρτάται από εμάς και να ενεργούμε για ό,τι εξαρτάται από εμάς. Η κύρια πρότασή τους -να μην εξαρτώμαστε από τους άλλους για να είμαστε ευτυχισμένοι- μπορεί να αντιταχθεί ακριβώς επειδή ζούμε με τους άλλους και η αληθινή μας ευτυχία, τόσο στην αγάπη όσο και στη φιλία, εξαρτάται από τους άλλους, ή τουλάχιστον από τη σχέση μας μαζί τους, από αυτό που ξέρουμε να υφαίνουμε και να ξαναϋφαίνουμε μαζί τους. Επομένως, δεν είναι η ανεξαρτησία που πρέπει να εκτιμηθεί, αλλά μάλλον η αυτονομία: η ικανότητα να προσανατολίζεται κανείς στη ζωή ακούγοντας τη λογική του, την ελεύθερη κρίση του. Αν οι δύο όροι συγχέονται μερικές φορές ("οικονομική αυτονομία" μοιάζει, για παράδειγμα, με "οικονομική ανεξαρτησία"...), είναι χρήσιμο να τους διακρίνουμε. Η ανεξαρτησία είναι μια αρνητική αξία - δεν εξαρτώμαι από τους άλλους - ενώ η αυτονομία είναι μια θετική αξία - υπακούω στον νόμο που έχω ορίσει για τον εαυτό μου, όπως έγραψε ο Ρουσσώ. Μπορούμε να εξαρτώμαστε από τους άλλους για να είμαστε ευτυχισμένοι, ή ακόμη και να εξαρτώμαστε από τους συμπολίτες μας στην πολιτική μας μοίρα... ενώ παραμένουμε αυτόνομοι στον τρόπο σκέψης μας, στην καθοδήγηση της ζωής μας.